

KRAJOWE RAMY INTEROPERACYJNOŚCI – ZGODNOŚĆ SERWISÓW INTERNETOWYCH ZE STANDARDAMI WCAG 2.0

_Ewa Adaszyńska

Biblioteka Uniwersytetu Zielonogórskiego

Od 1 czerwca 2015 r. obowiązuje nas Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych¹. Rozporządzenie ma na celu uporządkowanie rządowej infrastruktury informatycznej, odnosi się do instytucji użyteczności publicznej, m.in. ministerstw, urzędów oraz organizacji, w tym również uczelni i bibliotek. Zobowiązuje je, aby dostosowały swoje serwisy www do standardów WCAG 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines), uznanych przez większość krajów Europy.

Przystosowanie polskiego prawa do światowych standardów opracowanych przez konsorcjum W3C (World Wide Web Consortium)² zakłada włączenie do społeczności internetowej osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych i niezamożnych, ma też na celu równouprawnienie wszelkich sposobów korzystania z internetu. Nowoczesne rozumienie niepełnosprawności opiera się na przekonaniu, że bariery znajdują się nie po stronie osób niepełnosprawnych, ale ich otoczenia (środowiska)³, które powinno być zorganizowane w taki sposób, aby uwzględniało również potrzeby osób o różnych rodzajach dysfunkcji.

Według badań Fundacji Widzialni, minimalne wymagania dostępności dla osób o specjalnych potrzebach spełniało tylko 12,8 proc. stron www instytucji publicznych w 2015 r. oraz 22,9 proc. w 2016 r.⁴ Nadal wiele stron internetowych

nieprzystosowanych jest do potrzeb osób z wadami wzroku lub słuchu, które używają specjalistycznych urządzeń do surfowania, a także użytkowników wolnych łącz internetowych, właścicieli urządzeń przenośnych (np. telefonów komórkowych), starych komputerów mających niską rozdzielczość lub przeglądarki tekstowe.

Inicjatywa dostępności do sieci (Web Accessibility Initiative) ma na celu zwiększenie szeroko rozumianej dostępności stron www oraz wykorzystanie ich przez najszersze grono odbiorców.

O dostępności serwisu internetowego mówimy wtedy, gdy wszyscy użytkownicy mają pełny dostęp do jego treści, mogą te treści zrozumieć, a wygoda nawigacji umożliwia logiczną i intuicyjną interakcję z serwisem⁵.

FOT. MAWERT JANION

WCAG 2.0 opiera się na 4 zasadach, które stanowią fundament dostępności:

- Zasada 1: Postrzegalność
- Zasada 2: Funkcjonalność
- Zasada 3: Zrozumiałość
- Zasada 4: Solidność

1 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych, Dz.U. 2012 poz. 526, tj. Dz.U. 2016, poz. 113, dostęp: <http://www.sas-sap.com/law/DU20160113.pdf>

2 World Wide Web Consortium - organizacja, która zajmuje się ustanawianiem standardów pisania i przesyłu stron www, zrzesza ponad 400 instytucji z całego świata, założona w 1994 r. przez Timą Berners-Lee, twórcę www oraz autora pierwszej przeglądarki internetowej i serwera www, zob. <https://www.w3.org/>

3 A. Habias, B. Kozłowska, Aktywna biblioteka. Miejsce bez barier: usługi dla seniorów i osób niepełnosprawnych, Warszawa 2010, s. 15, dostęp: http://programrozwojubibliotek.org/wp-content/uploads/2015/07/Miejsce_bez_barier.pdf

4 Fundacja Widzialni <http://wcag20.widzialni.org/>

5 Dostępne strony. Dostępność serwisów internetowych - podręcznik na temat dobrych rozwiązań w projektowaniu dostępnych serwisów internetowych dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, oprac. D. Paszkiewicz, Warszawa 2011, s. 8, dostęp: http://dostepnestrony.pl/wp-content/uploads/2012/02/Dostepnosc_serwisow_internetowych-PODRECZNIK11.pdf

4 zasady WCAG 2.0 oparte są na 12 obowiązujących wytycznych określających podstawowe cele, jakie obowiązują projektujących i zarządzających serwisami internetowymi. Stanowią one ogólne ramy i założenia tworzenia treści internetowych dostępnych dla osób z niepełnosprawnością. Dotyczą m. in. czcionki, kontrastu strony, opisu elementów graficznych, opisów pól formalnych oraz wyszukiwarek, kodu źródłowego oraz wielu innych elementów zawartych w standardach WCAG.

Zasada 1: Postrzegalność - informacje oraz komponenty interfejsu użytkownika muszą być przedstawione czytelnie w sposób dostępny dla ich zmysłów.

Wytyczna 1.1: Tekst alternatywny - dla każdej informacji nietekstowej należy dostarczyć alternatywną treść w formie tekstu, którą użytkownik może zamienić w inne formy, np. braila, mowę syntetyczną, symbole, druk powiększony czy tekst uproszczony.

Wytyczna 1.2: Media zależne od czasu - należy zapewnić synchronizowane alternatywne formy multimedialnych, np. odtwarzane równocześnie napisy w nagraniach audio lub opisy audio w prezentacjach wideo.

Wytyczna 1.3: Możliwość adaptacji - należy tworzyć teksty, które mogą być prezentowane w różny sposób bez utraty informacji czy struktury, np. uproszczony układ wizualny, na głos.

Wytyczna 1.4: Rozróżnialna treść - należy ułatwić użytkownikom zobaczenie i usłyszenie treści oraz oddzielenie informacji pierwszoplanowych od tła, w przypadku informacji wizualnych zapewnić odpowiedni kontrast, a w prezentacji audio zachować różnicę między dźwiękami pierwszoplanowymi, a hałasami tła.

Zasada 2: Funkcjonalność - użytkownik musi mieć możliwość obsługi elementów interfejsu i nawigacji.

Wytyczna 2.1: Dostępność - należy zapewnić dostępność wszystkich funkcjonalności za pomocą klawiatury.

Wytyczna 2.2: Wystarczająca ilość czasu - użytkownik musi mieć czas na przeczytanie i zrozumienie treści.

Wytyczna 2.3: Treści muszą być projektowane w taki sposób, aby nie prowokowały ataków padaczki (tempo migania treści wizualnych).

Wytyczna 2.4: Nawigacja - należy dostarczyć narzędzi ułatwiających użytkownikowi nawigowanie, odnajdywanie treści i ustalanie miejsca, w którym się znajduje.

Zasada 3: Zrozumiałość - informacje oraz obsługa interfejsu użytkownika muszą być zrozumiałe.

Wytyczna 3.1: Czytelność - użytkownik musi mieć możliwość odczytania i zrozumienia treści.

Wytyczna 3.2: Przewidywalność - strony internetowe powinny otwierać się i działać w sposób przewidywalny dla użytkownika.

Wytyczna 3.3: Pomoc przy wprowadzaniu danych - wsparcie dla użytkowników, aby mogli unikać błędów lub je korygować.

Zasada 4: Solidność - strona musi być na tyle elastyczna, by można ją było otwierać w różnych przeglądarkach uwzględniających indywidualne preferencje użytkowników oraz technologie wspomagające.

Wytyczna 4.1: Kompatybilność - powinna dotyczyć oprogramowania stosowanego oraz przyszłego wraz z technologiami wspomagającymi.

Dla każdej wytycznej opracowane zostały mierzalne kryteria sukcesu, które mają informować, jak należy rozwiązać konkretny problem z dostępnością oraz jakie techniki zastosować. Dla każdej wytycznej oraz kryterium sukcesu zebrane zostały przykłady różnych technik. Zostały one podzielone na dwie kategorie: **techniki wystarczające** by spełnić kryteria sukcesu, oraz **techniki dodatkowe**, które wybiegają poza wymagane kryteria sukcesu i pozwalają autorom na doskonalszą realizację wytycznych⁶.

Według standardów WCAG strona internetowa może być dostępna na trzech poziomach: podstawowym, który oznaczany jest jako A, rozszerzonym, oznaczanym jako AA oraz pełnym, oznaczanym jako AAA. Autorzy stron decydują o poziomie jej dostępności i oznaczają ją zgodnie z wyborem⁷.

Wszystkie poziomy (zasady, wytyczne, kryteria sukcesu, techniki wystarczające i dodatkowe) uzupełniają się wzajemnie i wskazują, w jaki sposób tworzyć bardziej dostępne treści internetowe. Wykonawcom i autorom treści doradza się stosowanie w miarę możliwości wszystkich poziomów, w tym także technik doradczych, aby zaspokoić potrzeby jak najszerszej grupy użytkowników.

Standard WCAG 2.0 obowiązuje od 2008 r. Obecna wersja jest uniwersalna, pozwala zastosować rekomendacje do najnowszych technologii, używanych na stronach www. Prawdopodobnie nie będzie już konieczności tak gruntownej przebudowy rekomendacji, jaka miała miejsce przy przejściu z WCAG 1.0 na 2.0, ponieważ wszystkie serwisy przyszłości będą musiały spełniać uniwersalne założenia.

Dla zrozumienia wytycznych oraz ustrzeżenia się od problemów interpretacyjnych, autorzy przygotowali dokumenty towarzyszące WCAG - Understanding WCAG 2.0 to dokument opisujący poszczególne rekomendacje, Techniques for WCAG 2.0 to dokument prezentujący techniki, przykłady, testy itp.

Przystosowanie polskiego prawa do światowych standardów WCAG jest również naszym zobowiązaniem, co uświadomił nam wewnętrzny audyt stron internetowych uczelni.

⁶ Niektóre z technik dodatkowych określają bariery dostępności, które nie zostały ujęte w mierzalnych kryteriach sukcesu, a często występujące błędy zostały udokumentowane - zob. więcej informacji w Sufficient and Advisory Techniques in Understanding WCAG 2.0. dostęp: <https://www.w3.org/TR/UNDERSTANDING-WCAG20/understanding-techniques.html>

⁷ Dodatkowe informacje na temat poziomów wytycznych WCAG 2.0 znajdują się na stronie Understanding Levels of Conformance Understanding, dostęp: <https://www.w3.org/TR/UNDERSTANDING-WCAG20/conformance.html>